

prima instanță: V. Boico
instanța de apel: M. Guzun, A. Nogai, Vl. Brașoveanu

DECIZIE

28 decembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Tatiana Vieru
Valentina Clevadî și Oleg Sternioală

examinând recursul declarat de către Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliul Vioară,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de către Mihai Vioară împotriva lui Corneliu Vioară și Liliana Vioară cu privire la recunoașterea calității de moștenitori nedemni și

cererea reconvențională depusă de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliul Vioară împotriva lui Mihai Vioară și Ion Nastas cu privire la încasarea prejudiciului material cauza pentru încălcarea dreptului de proprietate,

împotriva încheierii Curții de Apel Chișinău din 16 noiembrie 2016, prin care a fost respinsă cererea depusă de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară privind scutirea de la plata taxei de stat, nu i s-a dat curs cererii de apel depuse de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară, fiindu-le acordat termen pentru prezentarea dovezii de achitare a taxei de stat,

c o n s t a t ă :

La 10 ianuarie 2012, Mihai Vioară a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Corneliu Vioară și Liliana Vioară cu privire la recunoașterea calității de moștenitori nedemni.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că este fratele lui Nicolai Vioara, care a locuit de unu singur în apartamentul nr. 288 din str. Piața Unirii principatelor 3 mun. Chișinău din momentul procurării și pînă la deces.

Susține reclamantul că Tamara Vioară soția lui Nicolai Vioara și Liliana Vioară și Corneliu Vioară copii acestuia s-au eschivat de la obligațiunile lor de îngrijire a celui ce a lăsat moștenire.

Solicită Mihai Vioară recunoașterea lui Corneliu Vioară și Liliana Vioară drept moștenitori nedemni și lipsirea acestora de dreptul de succesori legali ai averii succesoriale, rămase după decesul lui Nicolai Vioara.

La 27 martie 2012, Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară au depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Mihai Vioară și Ion Nastas cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat pentru încălcarea dreptului de proprietate (f.d. 35-38, Vol. I).

În motivarea acțiunii, reclamantii au indicat că sunt proprietari ai apartamentului nr. 288 din str. Piața Unirii Principatelor 3 mun. Chișinău și anume Tamara Vioară deține ½ cotă-parte în baza certificatului cu privire la dreptul de proprietate asupra cotei-părți din proprietatea comună în devălmășie a soților, iar Liliana Vioară și Corneliu Vioară 1/4 cotă-parte în baza certificatului de moștenitor legal nr. 324 din 27 ianuarie 2010.

Susțin reclamantii că apartamentul nr. 288 din str. Piața Unirii principatelor 3 mun. Chișinău a aparținut soților Nicolai Vioara și Tamara Vioară cu drept de proprietate în devălmășie. Prin hotărârea Judecătorei Ciocana mun. Chișinău din 2008 căsătoria a fost desfăcută, iar după desfacerea căsătoriei în apartamentul enunțat a locuit Nicolai Vioara pînă la deces.

Menționează reclamantii că după decesul lui Nicolai Vioara, apartamentul nr. 288 din str. Piața Unirii principatelor 3 mun. Chișinău a fost ocupat abuziv de către fratele acestuia Mihai Vioară, care ulterior a fost dat în chirie fără acordul proprietarilor.

Solicită Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară încasarea din contul lui Mihai Vioară în beneficiul lor suma primită în urma transmiterii apartamentului nr. 288 din str. Piața Unirii principatelor 3 mun. Chișinău în locațiune în mărime de 3600 euro cu indexarea acesteia pentru ultimii trei ani și datoria formată în urma neachitării serviciilor comunale în sumă de 16 046,89 lei, precum și cheltuielile legate de executarea hotărârii judecătorești în sumă de 4730 lei și încasarea cheltuielilor de judecată în legătură cu examinarea prezentului litigiu.

Prin hotărârea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 05 aprilie 2016 acțiunea depusă de Mihai Vioară a fost respinsă ca fiind neîntemeiată. A fost admisă acțiunea depusă de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară, fiind încasat din contul lui Mihai Vioară în beneficiul Tamarei Vioară, Liliane Vioară și Corneliu Vioară cheltuielile suportate de reclamantii în urma executării silite a hotărârii judecătorești din 24 noiembrie 2010 în sumă de 4730 lei, datoriile acumulate în urma neachitării serviciilor comunale în sumă de 15 810 lei, în total 20 540 lei. În rest pretențiile Tamarei Vioară, Liliane Vioară și Corneliu Vioară au fost respinsă ca fiind neîntemeiate (f.d. 159, 164-172).

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 16 noiembrie 2016, a fost respinsă cererea depusă de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară privind scutirea de la plata taxei de stat, nu i s-a dat curs cererii de apel depusă de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară, fiindu-i acordat termen apelanților de pînă la 08 februarie 2017 ora 14.30, pentru prezentarea apelului motivat și a dovezii de achitare a taxei de stat în sumă de 2 250 lei. A fost explicat apelanților că în caz de neprezentare a apelului motivat și a dovezii de achitare a taxei, cerere de apel nu va fi considerată depusă și împreună cu toate actele va fi restituită (f.d. 221-224).

La 29 noiembrie 2016, Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară au depus recurs împotriva încheierii Curții de Apel Chișinău din 16 noiembrie 2016, solicitând

admiterea recursului, casarea încheierii enunțate cu emiterea unei noi încheieri prin care să fie admisă cererea cu privire la scutirea de la plata taxei de stat.

În conformitate cu art. 425 CPC, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la pronunțarea ei.

Prin prisma normei citate, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată recursul declarat în termen.

Recurenții, Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară, în motivarea recursului au indicat că instanța de apel a emis încheierea bazată pe aplicarea incorectă a normelor de drept procesual. Astfel recurenții susțin că nu este de acord cu opinia instanței de apel privind respingerea cererii cu privire la scutirea de la plata taxei de stat în sumă de 2 250 lei, deoarece Tamara Vioară este unicul întreținător al familiei și fiind angajată a Universității de Stat are un salariu derizoriu, având la întreținere și doi copii studenți. De asemenea Tamara Vioară susține că are la întreținere și pe fratele său, care este invalid de gradul I. Recurenții Liliana Vioară și Corneliu Vioară au indicat că sunt studenți, se afla la întreținerea mamei sale și nu au surse proprii de venit.

În conformitate cu art. 426 alin. (3) Codul de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 3 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza dosarului și a materialelor anexate la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea încheierii contestate și emiterea unei încheieri noi sub formă de decizie de admitere a cerinței de scutire integrală de la plata taxei de stat, și restituirea cauzei la Curtea de Apel Chișinău pentru examinarea apelului depus de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 427 lit. b) Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind pricina spre rejudecare.

Potrivit materialelor cauzei, la 10 ianuarie 2012, Mihai Vioară a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Corneliu Vioară și Liliana Vioară cu privire la recunoașterea calității de moștenitori nedemni.

La 27 martie 2012, Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară au depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Mihai Vioară și Ion Nastas cu privire la încasarea prejudiciului material cauzat pentru încălcarea dreptului de proprietate (f.d. 35-38, Vol. I).

Fiind investită cu examinarea prezentei pricinii, prima instanță prin hotărârea din 05 aprilie 2016 a respins acțiunea depusă de Mihai Vioară și a admis acțiunea reconvențională.

La 03 mai 2016, Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară au depus cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe în partea respingerii acțiunii reconvenționale cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri de admitere a acțiunii integrale a acțiunii

reconvenționale. Totodată apelanții au solicitat scutirea parțială de la plata taxei de stat (f.d. 173-174).

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 16 noiembrie 2016, a fost respinsă cererea depusă de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară privind scutirea de la plata taxei de stat, nu i s-a dat curs cererii de apel depusă de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară, fiindu-i acordat termen apelanților de pînă la 08 februarie 2017 ora 14.30, pentru prezentarea apelului motivat și a dovezii de achitare a taxei de stat în sumă de 2 250 lei. A fost explicat apelanților că în caz de neprezentare a apelului motivat și a dovezii de achitare a taxei, cerere de apel nu va fi considerată depusă și împreună cu toate actele va fi restituită (f.d. 221-224).

În susținerea soluției adoptate, instanța de apel a reținut că apelanții nu au prezentat probe, care ar justifica imposibilitatea achitării taxei de stat.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, verificând legalitatea actului judecătoresc de dispoziție contestat de către Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară, în coroborare cu actele pricinii, consideră că instanța de apel prin încheierea din 16 noiembrie 2016 eronat a aplicat normele de drept procedural.

În acest sens, instanța de recurs relevă că potrivit art. 83 alin. (1) Codul de procedură civilă, taxa de stat reprezintă o sumă care se percepe, în temeiul legii, de către instanța judecătorească în beneficiul statului de la persoanele în ale căror interese se exercită actele procedurale de judecare a pricinii civile sau cărora li se eliberează copii de pe documente din dosar.

Potrivit art. 84 Codul de procedură civilă, se impune cu taxă de stat fiecare cerere de chemare în judecată (inițială și reconvențională), cererea intervenientului principal, cererea vizînd pricinile cu procedură specială, cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, cererea de declarare a insolvabilității, cererea de eliberare a titlului executoriu privind executarea hotărârilor arbitrale, cererea de apel, cererea de recurs, precum și cererea de eliberare a copiilor (duplicatelor) de pe actele judecătorești.

La caz, prezintă relevanță și prevederile art. 85 alin. (4) Codul de procedură civilă, în conformitate cu care, în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, persoana fizică sau juridică este scutită de către judecător (de către instanța judecătorească) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei.

Articolul 4 alin.(1) Legea taxei de stat nr.1216-XII din 03 decembrie 1992 cu modificările și completările ulterioare, expres prevede că în cazurile prevăzute de lege, la cerere, judecătorul sau instanța judecătorească, în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, este în drept să elibereze, complet sau parțial, de plata taxei de stat persoanele fizice și juridice, precum și să eșaloneze sau să amâne achitarea taxei de stat.

Din sensul acestor norme de drept rezultă că instanța de judecată poate să scutească persoana juridică și fizică de plata taxei de stat, în dependență de situația ei materială, în cererea de scutire urmînd a fi expuse circumstanțele care justifică solicitarea și anexate actele confirmative.

Persoana fizică în cererea de scutire va expune circumstanțele care justifică solicitarea și va anexa actele confirmative ale acestor circumstanțe (avizul Comisiei pentru protecție socială, certificat despre mărimea salariului, pensiei sau a altor

venituri; existența la întreținere a copiilor minori sau a altor persoane etc). În cadrul aprecierii situației materiale se va lua în considerare: valoarea patrimoniului disponibil al persoanei, valoarea acțiunii, obligațiile care ar rezulta din anumite acte, făcându-se o concluzie din ansamblul probelor prezentate.

Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară au invocat temei de scutire parțială de la plata taxei de stat faptul că se află într-o situație materială precară, întrucât Tamara Vioară este unicul întreținător al familiei și fiind angajată a Universității de Stat are un salariu derizoriu, având la întreținere și doi copii studenți. De asemenea Tamara Vioară a indicat că are la întreținere și pe fratele său, care este invalid de gradul I, iar Liliana Vioară și Corneliu Vioară sunt studenți, se afla la întreținerea mamei sale și nu au surse proprii de venit. (f.d. 214-217, vol. II).

Așadar, Colegiul menționează că la materialele cauzei au fost anexate probe ce confirmă situația materială precară a recurenților și anume: certificatul eliberat de Universitatea de Stat din Moldova, care confirmă că Tamara Vioara activează în cadrul Universității de Stat din Moldova în funcția de intendent având salariul lunar de 2745 lei, adeverința eliberată de Casa Națională de Asigurări Socială nr. 654 din 18 aprilie 2016 care atestă că Tamara Vioara este pensionară și beneficiază de pensie în mărime de 651,84 lei (f.d. 217, Vol. II), adeverința nr. 8459 din 18 aprilie 2016 și adeverința nr. 8460 din 18 aprilie 2016 eliberate de Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, care adevărește că Liliana Vioară și Corneliu Vioară sunt studenți la Facultatea Artă Instrumentală, Compoziție și Muzicologie, catedra muzică populară anul II secția zi (f.d. 215-216, Vol. II), decizia Pretorului sectorului Ciocana mun. Chișinău nr. 4/10 din 30 aprilie 1997, potrivit căreia Tamara Vioară, a fost numită tutore a fratelui său Cojocari Nicolae invalid de gradul II (f.d. 234-235, Vol. II).

Prin urmare, instanța de apel cercetînd probele prezentate, le-a dat o apreciere eronată. Or, aceste înscrisuri probează cu certitudine circumstanțele invocate de apelanții-recurenți.

Mai mult ca atât, instanța de apel a constatat împrejurările menționate supra, dar a conchis că acestea nu constituie temei de scutire de la plata taxei de stat.

Astfel, instanța de recurs consideră concluzia instanței de apel ca neîntemeiată, având în vedere faptul că apelanții au justificat prin probe cerința de scutire parțială de la plata taxei de stat.

Raportând la caz normele enunțate supra și verificând probele anexate, Colegiul conchide că apelanții Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară urmează a fi scutiți parțial de plata taxei de stat la depunerea cererii de apel.

În context instanța de recurs remarcă că art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului îi garantează fiecărei persoane dreptul de a sesiza o instanță cu orice contestație referitoare la drepturile și obligațiile sale cu caracter civil, iar factorul financiar, respectiv incapacitatea de a achita o taxă de stat, nu poate servi ca motiv de a nu recurge la această cale de atac. De altfel, instanța europeană a relatat în practica sa constantă că, dreptul la o instanță nu este absolut. În această privință, Curtea, în mai multe cauze de acest gen nu exclude ipoteză că interesele unei bune administrări a justiției pot să justifice impunerea unei restricții de natură financiară în accesul unei persoane la o instanță (Tolstoy –Miloslavsky vs Regatul Unit), dar această restricție

se impune a fi una justificată, generată de situația celui ce recurge la calea de atac, dar și conformă normelor care guvernează accesul la justiție.

Respectiv, impunerea achitării taxei de stat în condițiile în care norma legală și situația contestatarului prevede scutirea de la achitarea taxei de stat – ar restricționa nejustificat accesul la justiție și s-ar admite astfel încălcarea unuia din drepturile fundamentale consfințite în Convenție.

În același timp, în jurisprudența sa constantă (Clionov vs. Moldova, Tudor Comerț vs. Moldova, Teltronic-CATV vs. Polonia) Curtea a statuat că dreptul la tribunal este pus grav în discuție dacă taxa de stat este fixată într-un quantum excesiv, în deosebi atunci când cel care intenționează să exercite calea de atac este lipsit de resurse financiare. În consecință, Curtea a arătat că în toate cazurile de exercitare a recursului (apelului) fără plata taxei de stat, instanța de judecată trebuie să examineze posibilitatea reducerii quantumului acesteia sau scutirii recurentului (apelantului) care invocă situația grea financiară.

Astfel, din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară, de a casa încheierea instanței de apel, în partea în care s-a respins cererea privind scutirea de la plata taxei de stat, cu emiterea în această parte a unei încheieri noi sub formă de decizie de admitere a cerinței apelanților Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară de scutire parțială de la plata taxei de stat, se scutesc Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară de la plata taxei de stat pentru cererea de apel, se comunică Tamarei Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară despre necesitatea prezentării dovezii achitării taxei de stat în mărime de 250 (două sute cinci zeci) lei pînă la prima ședință de judecată ce va fi fixată în ordine de apel și restituirea cauzei la Curtea de Apel Chișinău la etapa de primire a cererii de apel.

În conformitate cu art. 427 lit. c), art. 428 Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară.

Se casează încheierea Curții de Apel Chișinău din 16 noiembrie 2016, în partea în care s-a respins cererea Tamarei Vioară, Liliane Vioară și Corneliu Vioară privind scutirea parțială de la plata taxei de stat și în această parte se pronunță o nouă decizie sub formă de încheiere prin care:

Se scutește parțial Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară de la plata taxei de stat la depunerea apelului împotriva hotărârii Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 05 aprilie 2016, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de către Mihai Vioară împotriva lui Corneliu Vioară și Liliana Vioară cu privire la recunoașterea calității de moștenitori nedemni și

cererea reconvențională depusă de Tamara Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară împotriva lui Mihai Vioară și Ion Nastas cu privire la încasarea prejudiciului material cauza pentru încălcarea dreptului de proprietate și se comunică Tamarei Vioară, Liliana Vioară și Corneliu Vioară despre necesitatea prezentării dovezii

achitării taxei de stat în mărime de 250 (două sute cinci zeci) lei pînă la prima ședință de judecată ce va fi fixată în ordine de apel.

Pricina civilă se restituie în Curtea de Apel Chișinău la etapa de primire a cererii de apel.

Decizia este irevocabilă de la pronunțare.

Președintele, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecători

Valentina Clevadi

Oleg Sternioală